

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора економічних наук, професора Качули Світлани Валентинівни
на дисертаційну роботу Любчак Ірини Станіславівни
«Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Актуальність теми дослідження

Бюджет відіграє вагомую роль у системі макроекономічного регулювання та суспільно-економічного розвитку країни. Дієве формування бюджету як важливого інструменту макроекономічного регулювання сприяє посиленню економічної активності в країні, соціальної забезпеченості та підвищенню добробуту суспільства. Від результативності системи формування доходів та видатків бюджету залежить рівень та темпи суспільного розвитку. Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання заслуговує відповідної уваги виходячи з необхідності підвищення ефективності бюджету в системі досягнення належних фінансово-економічних показників. Станом на тепер необхідним є удосконалення механізмів реалізації бюджетної політики в частині формування дохідної та видаткової частини бюджету з урахуванням обмеженості державних фінансових ресурсів, упорядкування механізму управління державним боргом, планування дефіциту бюджету та джерел його фінансування, забезпечення дієвості бюджетного процесу, відповідно до визначеної пріоритетності бюджетних програм та підвищення ефективності формування бюджету як складової фінансово-економічних відносин.

Необхідним є посилення впливу бюджету в системі макроекономічного регулювання, визначення напрямів формування бюджетної політики відповідно до національних пріоритетів та здійснення аналізу впливу бюджетної політики

на суспільний розвиток, що свідчить про актуальність та своєчасність дисертаційної роботи здобувача Любчак Ірини Станіславівни.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного торговельно-економічного університету: «Фінансова політика соціально-економічного розвитку країни» (номер державної реєстрації 0121U100344), «Державна фінансова політика суспільного розвитку» (номер державної реєстрації 0122U001433), «Формування доходів бюджету як складова фінансової безпеки держави» (номер державної реєстрації 0122U001434), «Фінансово-бюджетна політика в умовах суспільно-економічних перетворень» (номер державної реєстрації 0124U000331), автором надано відповідні матеріали та пропозиції щодо формування бюджету в системі макроекономічного регулювання.

Ступінь обґрунтованості наукових результатів, висновків дослідження

Наукові результати та сформовані висновки дисертаційного дослідження Любчак І.С. мають достатньо високий ступінь обґрунтованості, що обумовлено вивченням та систематизацією значної кількості наукових публікацій з питань формування бюджету. Методологічною основою дослідження є відповідні положення, сформовані фінансово-економічною наукою. Виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності здійснено на достатньо високому рівні.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти з питань формування бюджетної політики, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України, Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Державної податкової служби України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених наукових результатів дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх новизни, обґрунтованості та відповідності дисертації Любчак І.С. спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

***Достовірність наукових положень,
висновків дослідження***

Достовірність наукових положень, висновків дослідження, які містяться в дисертаційній роботі є достатньою. Здійснено аналіз нормативно-правових актів з питань формування бюджету, статистичних та аналітичних матеріалів центральних органів державного управління, відповідних наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Наукові результати, висновки дисертаційного дослідження впроваджено у діяльність Секретаріату Кабінету Міністрів України при опрацюванні проєктів нормативно-правових актів з питань розробки та реалізації бюджетної політики держави (довідка від 06.11.2024 р. №67-258/1-24).

Наукова новизна результатів дослідження

Науково-прикладну спрямованість даної дисертації зумовила мета дослідження, що полягає в розкритті теоретичних засад та удосконалення методологічних положень формування бюджету в системі макроекономічного регулювання.

Поставлену мету досягнуто та отримано результати, які характеризуються науковою новизною.

У дисертації вперше розкрито сутність формування бюджету в системі макроекономічного регулювання, що полягає у застосуванні ефективного фінансово-бюджетного механізму з врахуванням основних засад адаптивної бюджетної архітекτονіки задля забезпечення фінансової спроможності та економічної стійкості країни, формування дієвого інституційного середовища спрямованого на реалізацію вираженої бюджетної політики, сприяння резильєнтності державних фінансів, підтримка на достатньому рівні фінансово-

економічного балансу, дотримання транспарентності бюджетного процесу, що посилюватиме результативність фінансово-бюджетних відносин та позитивну динаміку соціально-економічного розвитку країни.

Важливим є удосконалення здобувачем підходів щодо системи формування та виконання доходів зведеного та державного бюджету в умовах трансформації економіки, що ґрунтуються на посиленні інституційної спроможності фіскального регуляторного механізму, плануванні та прогнозуванні дохідної частини бюджету із урахуванням динамічних фінансово-економічних процесів.

Заслуговує на увагу удосконалення положення щодо розвитку інституційних засад формування бюджету як інструменту макроекономічного регулювання, що полягають у використанні основних засад інституційної бюджетної архітекτονіки, які визначається сукупністю відповідних бюджетних співвідношень та механізмів з метою впливу на динаміку показників соціально-економічного розвитку країни.

Здобувачем удосконалено підходи щодо формування та виконання видатків зведеного та державного бюджету в системі соціально-економічного розвитку країни, які враховують принципи резильєнтності державних фінансів, що передбачають здатність фінансово-бюджетної системи держави здійснювати відтворення, та адаптуватись до змін соціально-економічного середовища, при цьому зберігаючи основні фінансово-економічні показники та відповідну державну фінансову архітекτονіку.

У дисертації дістали подальший розвиток положення щодо пріоритетних напрямів підвищення ефективності бюджету в системі забезпечення фінансово-економічної результативності; підходи до розробки основних напрямів перспективного бюджетного планування та прогнозування; узагальнення та систематизація досвіду формування бюджету в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою.

*Повнота викладу матеріалу в наукових публікаціях,
зарахованих за темою дисертації*

Основні результати наукового дослідження автором опубліковано у 11 наукових працях, у тому числі 4 статтях у наукових фахових виданнях, загальним обсягом 3,9 друк. арк. Ознайомлення зі змістом наукових праць свідчить про повноту відображення в них основних положень та результатів дисертації.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Відзначаючи позитивні сторони роботи, слід звернути увагу на певні зауваження та дискусійні положення, а саме:

1. У дисертації визначено, що бюджет в системі макроекономічного регулювання є інструментом підвищення економічної активності, стимулювання інвестиційних процесів та посилення ефективності виробництва (с. 27). Водночас, слід було приділити більше уваги визначенню бюджетних інструментів, що спрямовані на створення відповідних умов для економічного зростання.
2. У дисертаційному дослідженні зазначено, що бюджет виступає основним регуляторним інструментом забезпечення фінансової стійкості, збалансованості та соціально-економічного розвитку країни (с. 33). У цьому контексті, доцільним було б більш поглиблено розкрити напрями посилення результативності формування бюджету в системі суспільного розвитку.
3. У дисертаційній роботі зазначено, що в умовах економічних перетворень важливим є постійне удосконалення та оновлення інституційних засад формування бюджету, підвищення рівня їх адаптації до соціально-економічних змін, посилення дієвості механізмів забезпечення макроекономічної стабільності (с. 66). Однак, вагомим було б поглибити дослідження механізмів адаптації бюджетної політики в умовах економічних перетворень.

4. Автором зазначено, що кожна окрема складова структури видатків державного бюджету має відповідний рівень впливу на соціально-економічний розвиток країни. (с. 99). Водночас, слід було приділити більше уваги дослідженню механізму оцінки ефективності впливу видатків державного бюджету в системі фінансово-економічних відносин.

5. У дисертаційному дослідженні визначено, що досягнення збалансованості бюджету передбачає посилення результативного впливу бюджетної політики на систему макроекономічної рівноваги, що полягає у постійній адаптації інституційної архітекτονіки бюджетної системи, упорядкування структури міжбюджетних трансфертів, встановлення реалістичного та дієвого взаємозв'язку між основними тенденціями макроекономічних показників та пріоритетами державної бюджетної політики, що надасть змогу більш ефективно використовувати державні фінансові ресурси (с. 120). Разом з тим, доцільним було б більш поглиблено розкрити напрями підвищення рівня збалансованості бюджету в системі досягнення стійкості та резильєнтності державних фінансів.

Проте висловлені зауваження в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Положення дисертаційної роботи не містять текстових запозичень інших авторів без посилання на відповідне джерело. Наукові публікації та дисертація здобувача виконанні із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Любчак Ірини Станіславівни на тему «Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати. Дисертаційне дослідження за змістом відповідає обраній темі та вимогам, передбаченим наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації»

від 12 січня 2017 року № 40, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Любчак Ірини Станіславівни на тему «Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання» є завершеним та самостійним науковим дослідженням, має наукову новизну та практичну цінність. Зміст дисертаційної роботи відповідає меті та завданням дослідження, отримано нові обґрунтовані наукові результати роботи. Дисертаційна робота відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Любчак Ірина Станіславівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Офіційний опонент:

***доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету***

Світлана КАЧУЛА

